

Helga Pavlič*

PRIKAZI I OSVRTI

ISSN 0469-6255
(76-77)**PRIKAZ KNJIGE RATKA ZELENIKE
ZNANOST O ZNANOSTI*****The review of a book by Ratko Zelenika
The Science on Science***

UDK 001.8

Sažetak

*U sveučilišnome udžbeniku i znanstvenoj knjizi s naslovom **Znanost o znanosti**, autor prof. dr. sc. Ratko Zelenika je na sustavan i znanstveno utemeljen način obradio i predočio brojne aktualne fenomene znanosti o znanosti, posebice: pojam i važnost znanosti o znanosti, povijesni razvoj i važnost znanosti, temeljne i razvojne značajke znanosti, ulogu znanosti i obrazovanja u društvu koje uči, temeljne značajke sustava odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj, znanost i ljudske intelektualne fenomene, klasifikaciju znanosti, znanstvene kategorije, te znanstvenu djelatnost i znanstveno istraživanje.*

Ključne riječi: znanost, znanost o znanosti, obrazovanje, ljudski intelektualni fenomeni, klasifikacija znanosti, znanstvene kategorije, znanstvena istraživanja

Abstract

University text book and science book titled: SCIENCE OF SCIENCE, Ratko Zelenika Ph. D., the author, systematically and scientifically works with and explains numerous actual scientific phenomena about science of science, especially: definition and importance concerning science of science; historical development and importance of science; basic and developing science characteristics, role of science in a learning society; basic characteristics about education and raising system in Republic of Croatia; science and human intellectual phenomena; science classification; scientific categories along with scientific activity and scientific research

Key words: science, science of science, education, knowledge society, human intellectual phenomena, science classification, scientific categories, scientific research.

Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci izdavač je sveučilišnoga udžbenika i znanstvene knjige **Znanost o znanosti**, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, knjiga prva, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2004., autora red. prof. dr. sc. Ratka Zelenika. Djelo se sastoji od šest međusobno povezanih dijelova raspoređenih na 450 stranica. U tekst je inkorporirano 12 tablica, 12 grafikona, 26 shema i 2 crteža. Iza svakoga poglavlja nalaze se brojna pitanja za raspravu i ponavljanje, njih ukupno 675. Na sva su pitanja u spomenutim poglavljima dani znanstveno utemeljeni odgovori. Na kraju je knjige popis aktualnih upotrebljenih bibliografskih jedinica, a koji obuhvaća 86 knjiga, 11 znanstvenih rasprava i 32 ostale bibliografske jedinice. Nakon toga slijedi: pogovor, popis tablica, grafikona, shema i crteža, kazalo imena, pojmova i kratica te bilješka o autoru.

Red. prof. dr. sc. Ratko Zelenika, sveučilišni profesor i znanstveni savjetnik na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, ujedno je i gostujući profesor na više fakulteta u Hrvatskoj i u inozemstvu na dodiplomskim i poslijediplomskim studijima. Do danas je objavio 24 knjige, više od 400 znanstvenih i stručnih članaka i više od 100 studija, elaborata, ekspertiza, kritičkih prikaza, recenzija, znanstvenih rasprava iz područja znanosti o znanosti, špedicije, logistike, osiguranja, transporta, prometa, vanjskotrgovinskoga poslovanja...

Tijekom svoga znanstvenoistraživačkog rada bavio se i fenomenima znanosti sa svim njezinim pojavnim obilježjima, koje je predočio u djelu *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Na temeljima spomenutih radova nastalo je i ovo najnovije, još jedno značajno i kvalitetno djelo, s naslovom **Znanost o znanosti**, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, knjiga prva. Ovaj sveučilišni udžbenik i znanstvena knjiga namijenjena je studentima, magistrandima, doktorandima, nastavniciima, te znanstvenicima, istraživačima,

*Helga Pavlič, dipl. oec., Ekonomski fakultet Rijeka

intelektualcima i, kako sam autor ističe, onima koji to žele postati.

Nakon "Predgovora", u kojem autor, red. prof. dr. sc. Ratko Zelenika, navodi razloge i motive koju su ga inspirirali da napiše ovo djelo, probleme s kojim se suočio stvarajući to djelo, namjenu djela i izraze zahvalnosti pojedincima koji su pripomogli u nastajanju ove vrijedne edicije, "Kazalom" se uvode čitatelji u kompoziciju djela.

U prvom dijelu, "Uvodu", formuliran je znanstveni problem, predmet i objekt znanstvenoga istraživanja, postavljena je temeljna znanstvena hipoteza s pomoćnim hipotezama. Navedeni su svrha i ciljevi koji su istraživanjima i ostvareni, znanstvene metode rabljene pri istraživanju i predstavljanju rezultata, te je obrazložena struktura znanstvene knjige i udžbenika.

Primjerena je pozornost posvećena drugome dijelu, s naslovom "Teorijske značajke o znanosti i obrazovanju". Tu je sustavno, jednostavno i jezgrovito obrađeno deset tematskih jedinica: pojam znanosti, pojam i važnost znanosti o znanosti, povijesni razvoj i važnost znanosti, temeljne i razvojne značajke znanosti, društveno obilježje znanosti, diferencijacija i integracija znanosti, tendencije razvoja suvremene znanosti, uloga znanosti i obrazovanja u društvu koje uči, dakle društvu znanja, važnije odrednice sustava znanosti u Hrvatskoj i temeljne značajke sustava odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj.

Na rezultate istraživanja ovdje predočene logički se nadovezuje međudnos znanosti i brojnih ljudskih intelektualnih fenomena, primjerice: znanost i filozofija, znanost i politika, znanost i kultura, znanost i umjetnost, znanost i javnost, znanost i stvaralaštvo, znanost i društvene promjene, znanost i civilizacije, znanost i inteligencija, znanost i intelektualni kapital, znanost i obrazovanje, znanost i karijera, znanost i logika, znanost i metodika, znanost i metodologija, znanost i tehnologija, znanost i ljubav, znanost i tehnološka politika, a koji su predočeni u trećemu dijelu s naslovom "Znanost i ljudski intelektualni fenomeni".

Četvrti dio, s naslovom "Klasifikacija znanosti", sustavno obrađuje tri tematske jedinice: pojam i važnost klasifikacije znanosti, važnija načela znanosti i struktura suvremene znanosti.

"Znanstvene kategorije" naslov je petoga dijela, gdje se puna pozornost posvećuje obradi devetnaest znanstvenih kategorija, kao što su: pojam, sud, definicija, razdioba (divizija), razlikovanje (distinkcija), opis (deskripcija), objašnjenje (eksplanacija), znanstveni problem, predmet znanstvenoga istraživanja, hipoteza, predviđanje, znanstveno otkriće, dokaz, opovrgavanje ili pobijanje, zaključak, znanstvena teorija, znanstveni zakon, verifikacija spoznaja i znanstvene činjenice.

Tematika se šestoga dijela - "Znanstvena djelatnost i znanstveno istraživanje" - nadovezuje na prethodne dijelove ove znanstvene knjige, u kojem se sustavno, pregledno i koncizno elaboriraju dvadeset i tri tematske jedinice: znanstvena djelatnost, pojam znanstvenoga

istraživanja, stručna (razvoja) istraživanja, istraživanje prošlosti, istraživanje sadašnjosti, istraživanje budućnosti, prethodna istraživanja, povremena istraživanja, stalna istraživanja, "završno" istraživanje, kvalitativno istraživanje, kvantitativno istraživanje, disciplinarno istraživanje, višedisciplinarno istraživanje, institucijsko istraživanje, mikroistraživanje, mezo-istraživanje, makroistraživanje, megaistraživanje individualno istraživanje i timsko (grupno) istraživanje.

Djelo prof. dr. sc. Ratka Zelenike *Znanost o znanosti*, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, knjiga prva, kvalitetni je sveučilišni udžbenik i znanstvena knjiga koja je, po svojoj strukturi, obuhvatnosti, originalnosti, a ponadasve brojnim novim i inoviranim spoznajama, originalan i jedinstven udžbenik.

Osnovna su obilježja ovoga udžbenika razumljivost, jednostavnost, uvjerljivost i argumentiranost. Poglavlja i potpoglavlja sustavno su povezana, a pripadajući naslovi i podnaslovi primjereno su decimalnim sustavom označeni, što uvelike olakšava snalaženje. Autorov jezik i stil su jasni, precizni i jednostavni, a pojmovi su logički povezani. U pisanju ovoga djela služilo se razumljivim i standardnim nazivljem općeprihvaćenim u društvenim i humanističkim znanostima. Tuđe spoznaje, podatke, stavove i misli autor je na standardan i uobičajen način citirao, koristeći se pritom europskim sustavom pozivnih bilježaka (fusnota). Ilustracije (tablice, sheme, crteži) na korektan i razumljiv način su navedene i povezane s tekstom.

Ovo je djelo namijenjeno širokoj publici čitatelja: studentima, magistrandima i doktorandima, znanstvenicima te svima koji izučavaju ili će izučavati tematiku znanosti o znanosti. To je ujedno i udžbenik, znanstvena knjiga i priručnik koji studente, magistrande, doktorande, znanstvenike, istraživače, intelektualce ili one koji to žele postati, uvodi u tajne znanosti o znanosti, i time im utire put u znanstvenoistraživački rad.

Autorove spoznaje i zaključci temeljeni su na rezultatima dugogodišnjega znanstvenoistraživačkog rada. Spoznaje, savjeti i zaključci predočeni u ovom djelu uvelike mogu svima spomenutima koristiti prilikom istraživanja, pisanja i prezentacije rezultata znanstvenoga i stručnoga istraživanja. Zato je ovo djelo vrijedan doprinos literaturi iz područja društvenih, humanističkih, interdisciplinarnih i multidisciplinarnih znanosti, a posebice znanosti o znanosti. Tome u prilog stoji i činjenica da je literatura znanosti o znanosti, te o odnosu znanosti i ljudskih intelektualnih fenomena, nedostatna i da se tom pitanju nije posvećivala primjerena pozornost.

Da znanstvenoistraživačkom radu o fenomenima znanosti o znanosti nije kraj, potvrđuje i autor ističući kako svako izdanje nekog djela treba razvijati i usavršavati, pa tako i ovaj sveučilišni udžbenik i znanstvenu knjigu.

Rukopis primljen: 15.3.2004.